

ג' תמוז תשע"ז

27 יוני 2017

לכבוד המורים לערבית ולאסלאם  
שלום רב,

## חוזר המפמ"ר לערבית ולעולם הערבים והאסלאם –

### היערכות לתשע"ח 1

תוכן עניינים:

- |          |   |
|----------|---|
| עמ' 2    | א. חממה פדגוגית ושילוב ערכים בתחום הדעת                   |
|          | ב. מבנה בחינות הבגרות בשנת תשע"ח                          |
| עמ' 3    | תחום הדעת ערבית   |
| עמ' 3-4  | תחום הדעת עולם הערבים והאסלאם                             |
| עמ' 4    | ג. פיתוח מקצועי   |
| עמ' 4    | ד. השיח הדבור בכיתה                                       |
| עמ' 5    | ה. מאמרי מפמ"ר תשע"ח                                      |
| עמ' 5-6  | ו. תחרות הכרזות ועבודות החקר                              |
| עמ' 6    | ז. חידון הערבית הארצי                                     |
| עמ' 6-7  | ח. עדכון אוצר מילים                                       |
| עמ' 7-8  | ט. תכנית הלימודים החדשה לבתי הספר היסודיים                |
| עמ' 8    | י. מבחנים מותאמים באסלאם                                  |
| עמ' 9-11 | נספח שאלות עומ"ר – בחינות הבגרות קיץ תשע"ז בערבית ובאסלאם |

מטרת חוזר מפמ"ר זה היא לסכם את המידע אשר הועבר בשנה האחרונה וזאת על מנת שהרכזים והמורים יקבלו מידע על אופן ההוראה, למידה והערכה בתחומי הדעת ערבית ועולם הערבים והאסלאם, לקראת היציאה לחופש הגדול והיערכות לקראת שנת תשע"ח.

א. **שילוב ערכים בתחום הדעת** - משמעות בלמידה יכולה להתקיים בתהליך המלווה בעקרונות פדגוגיים: עקרונות שיכולים לסייע לשנות את חוויית ההוראה- למידה ולהופכה למשמעותית יותר, תוך התייחסות ומתן מענה לרלוונטיות הלמידה לעולמם של התלמידים, מעורבות התלמידים בלמידה תוך התייחסות לשונות שבין התלמידים ולצרכיהם. זאת ניתן לעשות ב: למידה פעילה, שעה פרטנית, למידת עמיתים, חומרי לימוד משלבים פדגוגיה דיגיטלית, השיח בכיתה, שילוב ערכים בלמידה, שילוב מיומנויות החקר...

בכל אחד מתחומי הדעת ערבית ועולם הערבים והאסלאם, נוכחים ערכים רבים. באמצעות חילוף והבלטה שלהם, אפשר להגיע לדיון עמוק.

כפי שצוין באגרת יו"ר המזה"פ מתשע"ז, יש להבליט את נושא **הערך** / **ערכים** בכל אחד מהקטעים הנלמדים בכיתה בין אם אקטואליים או מיצירות ספרות שונות (טקסטים מודרניים או קלאסיים).

בשנה הקודמת תשע"ז, העמקנו את הערך, המעורבות והרלוונטיות (עומ"ר), בלמידה, בהוראה ובהערכה. הדבר בא לידי ביטוי בפיתוח המקצועי, בשיח בכיתה, ובשילוב של כ-5 נקודות העוסקות בעומ"ר בבחינת הבגרות. בשנה זו נעמיק ונרחיב את השיח על המעורבות, הרלוונטיות והערכיות בתוך הלמידה, ובהערכה. אנו מבקשים מהמורים לשלב את השיח בלמידה ובכיתות. **בהמשך להעמקת השיח בכיתה אנו נרחיב את שאלות העמ"ר בבחינות הבגרות עד לכדי כ-10 נקודות לשאלה שתכלול סעיפי ידע וערכים. כמו כן יתבקש התלמיד לחוות חוות דעת אישית.**

**המטרה בהוראת הערבית והאסלאם שנושא הערכים יהווה חלק בלתי נפרד מהלמידה בכיתה בכל קטע אשר המורה מלמד** אם בתחום האקטואליה, הספרות המודרנית או הקלאסית וכד', ושתשובה נכונה תהא רק תשובה המבוססת והמנומקת על בסיס הידע של תחום הדעת.

שאלות העומ"ר שהופיעו בתחומי הדעת ערבית ועולם הערבים והאסלאם בבחינות הבגרות במועדי קיץ תשע"ז מצויות בנספח חוזר מפמ"ר זה.

למאמרים בנושא שאלות העומ"ר ולשאלות נוספות בכלל תחומי הדעת ראו [כאן](#).

## ב. מבנה בחינות הבגרות בשנת תשע"ח

### תחום הדעת ערבית

בחינות הבגרות בדגם שאלון הרפורמה 018381 התקיימו כסדרן בשנת תשע"ז. מבנה ההיבחנות זה יתקיים גם בתשע"ח.

שאלון 018381 הוא בחינת בגרות חיצונית בהיקף של 70% בחינה ומיועד לתלמידים אינטרניים.

משך הבחינה: שלוש שעות (180 דקות)

מבנה הבחינה יכלול:

שני טקסטים: בחירה בין קלאסית או מודרנית בהיקף של כ-85 מילים. בקלאסית יבוטל תרגום הקטע לעברית.

**חלק א':** אנסיין 6 שאלות + שאלת חובה ולה שני סעיפים (6 נק' לכל שאלה + 8 נקודות לחובה לשני הסעיפים 4,4 נקודות) 44 נקודות

**חלק ב' פועל:** 4 פעלים, טבלה מורחבת הכוללת שבז"ג (שורש, בניין, זמן וגוף)

+ בחירת משפט מתוך 2, 15 נקודות (כל פועל 3 נקודות)

**חלק ג' תחביר** 4 משפטים מתוך 6 (3 גלגול ו3 זיהוי ותרגום) 16 נקודות. כל משפט 4 נקודות.

**חלק ד':** עיתונות 3 מתוך 5 משפטים (השלמה, תרגום מעברית לערבית, המשך משפט, מודעה) 15 נקודות

חלק ה' חיבור 10 נקודות (1 בחירה מתוך 4 שאלות: ספרות, מאמר מפמ"ר, אקטואליה (35-30 מילים כל תשובה)

בנוסף, תלמידי 5 יח"ל הוערכו בנוסף לבחינה החיצונית, בהערכה חלופית בהיקף של 30% בשאלון 018283.

מגוון החלופות בהערכה נתונות לבחירתו של המורה/ הרכז בבית הספר, תוך התאמה למבנה הכיתה / תלמיד והתייחסות למאפיינים המשתנים.

להלן מגוון אפשרויות הבחירה:

### חלופות בהערכה – 30% בהוראת הערבית במגזר היהודי

1. שיח בין אישי – שיחה בערבית ספרותית או מדוברת.
2. פרויקט בתחום אקטואליה.
3. פרויקט בתחום עיתונות.
4. פרויקט בתחום הספרות.
5. פרויקט בתחום הדקדוק.
6. סקירת העיתונות הערבית בישראל.
7. האזנה, תמלול ותרגום סרטון / פרסומת/ וידעיה.
8. או כל חלופה/הצעה שבה"ס מרכיב בהתאם לנושאים והדגשים שהוא מבקש להנחיל ולפתח בקרב תלמידיו.

### תחום הדעת "עולם הערבים והאסלאם"

תלמידי בתי הספר **נבחנו** בתשע"ז בשאלון הרפורמה 019281 והבחינות התקיימו כסדרן. מבנה היבחנות זה יתקיים גם בתשע"ח.

משך הבחינה : שעתיים (120 דקות)

הבחינה כוללת את כל נושאי הלימוד מתכנית הלימודים המעודכנת (שאלונים 019105+019104), כאשר כל שאלה צומצמה לסעיף והבחירה בפרק המושגים גדלה.

**חלק א'**: מבוא להכרת האסלאם – בפרק זה ארבע שאלות. על התלמיד לענות על שתי שאלות מתוך ארבע. משקל כל שאלה 15 נקודות – סה"כ 30 נקודות.

**חלק ב'**: מדינות האזור – בפרק זה ארבע שאלות. על התלמיד לענות על שתי שאלות מתוך ארבע. משקל כל שאלה 15 נקודות – סה"כ 30 נקודות.

**חלק ג'**: עידן האימפריות – בפרק זה חמישה מושגים. על התלמיד לענות על שני מושגים מתוך חמישה. משקל כל מושג 10 נקודות – סה"כ 20 נקודות.

**חלק ד'**: סוריה ולבנון או סעודיה ומדינות המפרץ. בפרק זה חמישה מושגים. על התלמיד לענות על שני מושגים מתוך חמישה. משקל כל מושג 10 נקודות – סה"כ 20 נקודות.

בנוסף תלמידי עולם הערבים והאסלאם הוערכו בהערכה חלופית בהיקף של 60% במסגרת בית ספרית בשאלון שמספרו **019383**.

#### **ג. פיתוח מקצועי**

בשנת הלימודים תשע"ח יתקיימו השתלמויות בכל המחוזות וכמו כן שתי השתלמויות מקוונות, למתחילים ולמתקדמים, אשר יסייעו למורים בהטמעת הפדגוגיה הדיגיטלית בהוראת הערבית בבתי הספר. מידע מפורט ישלח בהמשך.

#### **ד. השיח הדבור בכיתה**

על פי תכנית הלימודים מושם דגש על השיח בכיתה בערבית. המטרה היא שבכל שיעור תתנהל שיחה בערבית בין המורה לתלמידים. ניתן לנהל את השיחה בערבית מדוברת (דבורה) או ספרותית. אנו מבקשים כי המורים יקפידו לשוחח עם התלמידים בערבית ויעודדו אפשרויות והזדמנויות לשיח בערבית בכיתה. אנו נשים דגש על שילוב השיח הבין אישי בהוראה בכיתות בכל שכבות הגיל. כמו כן, פותח אוגדן לשיח הבין אישי והוא מצוי באתר המפמ"ר לשימושכם.

ה. מאמרי מפמ"ר תשע"ח - המאמרים שנבחרו הם :

1. على أنهار بابل- يهود العراق

2. مطرب إيراني يستغل موسيقى الراب ( Rap ) لتوجيه الانتقادات الاجتماعية

יש ללמד את המאמרים מבחינת : תוכן, תופעות דקדוקיות (פועל ותחביר), מסרים וערכים המופיעים בקטעים. כמו כן לחזק את נושא הכתיבה באמצעות מענה על שאלות ספציפיות ושאלות כלליות וכן שאלות נקיטת הבעת עמדה כלפי סוגיה המופיעה בקטע.

במסגרת הוראת הערבית והאסלאם, אנו נשלב טקסטים העוסקים בתרבות יהודי המזרח גם בשנת הלימודים תשע"ח.

במסגרת ועדת " העצמת תרבות יהודי המזרח בתכנית הלימודים", נדון בסוגיות המאפיינות את יהודי התפוצות כדוגמת ערבית יהודית במסגרת חלופות בהערכה ומאמר המפמ"ר בנושא " יהודי סוריה" המצוי בקובץ המאמרים ומלווה בתרגילים. מאמרים אלה קשורים להעצמת מורשת יהדות המזרח- ועדת ביטון. בנוסף, במאמרי המפמ"ר שנבחרו לשנת תשע"ח מצוי מאמר על יהודי עיראק שנכתב במסגרת העצמת מורשת יהדות המזרח -ופיתחנו יחידת לימוד רחבה להוראת הנושא. ניתן להרחיב את המידע בנוגע לתרבות הערבית, סגנונות המוזיקה הערבית, זמרים ערביים. כמו כן לשאול על הערכים המופיעים במאמרים אלה, במסגרת שאלות עומ"ר ( ערכים, מעורבות ורלוונטיות).

#### ו. תחרות כרזות ועבודות חקר

שנת תשע"ח תהיה השנה החמישית בה תחום הדעת ערבים ועולם הערבים והאסלאם יפרסם תחרות עיצוב כרזות ועבודות חקר, של תלמידים בהלימה לנושא השנתי ומטרתה עידוד לימוד השפה הערבית ותרבותה. במסגרת הנושא השנתי, תהא שנת הלימודים תשע"ח שנת **שבעים שנה לעצמאות מדינת ישראל**.

אנו בתחום הדעת ערבית ועולם הערבים והאסלאם משלבים את הנושא השנתי בפעילויות שונות בתחומי הדעת, ששיאן הוא תחרות הכרזות בנושא השנתי.

במסגרת הנושא בשנת תשע"ז, הכריזו צוות הפיקוח וההדרכה בתחום הדעת ערבית ואסלאם על תחרות עיצוב כרזות/ פוסטר של תלמידים שנושאה " **ירושלים- פנים רבות לה** " ומטרתה עידוד לימוד השפה הערבית ותרבותה.

בתחרות לקחו חלק בתי ספר שבהם מתקיימים לימודי השפה הערבית ו/או עולם הערבים והאסלאם.

#### בבסיס התחרות היו מטרות רבות וביניהן:

- למידה על נושא ירושלים: עיר הבירה של מדינת ישראל – בהלימה לנושא השנתי של משרד החינוך.
- עידוד "גאוות היחידה" של הלומדים באמצעות חומרי למידה מגוונים (שפה ו/או תרבות).
- פיתוח חשיבה ולמידה מעמיקה המאפשרים שימוש במכלול תכונות אישיותו של התלמיד; כושר היצירתיות והמקוריות – בהלימה לתכנית עומ"ר – ערכים, מעורבות ורלוונטיות.
- עידוד יצירת מרחב סביבתי-בית ספרי בתחום הדעת.

הזוכים בתחרות הכרזות בשנת תשע"ז הם :

\* מקום ראשון התלמידים : אוריאל נילני , שגיא משה, קורן שיטרית ונגה שלו מבה"ס היובל , הרצליה.

\* מקום שני תלמידי התלמידים : אלדר חדד , הודיה אלמדוי, נועה אטלי , אוריה יתח, רוז בן דוד , לידור גרונסקי , בר דרעי , מבה"ס הרב תחומי ליהמן , דימונה.

\* מקום שלישי התלמידים : קלדרון עדן , בן -פורת חושן , מבה"ס רמת חן ע"ש אילן רמון, רמת גן.

\* **בתחרות עבודות החקר** התלמיד הזוכה הוא **ניתאי בן יעקב** מבה"ס : **תיכון "בית ירח" עמק הירדן**.

נושא העבודה : יהדות תימן

## ז. **חידון הערבית הארצי תשע"ז**

חידון הערבית הארצי נערך בשיתוף מדור טל"מ ( טיפוח לימודי מזרחנות ) בחיל המודיעין והפיקוח על הוראת הערבית במשרד החינוך.

חידון הערבית הארצי מיועד לתלמידי כיתות י' , הלומדים ערבית ברחבי הארץ.

החידון עוסק בשפה הערבית , עולם הערבים והאסלאם ומזרח תיכון.

החידון מורכב משלושה שלבים : שלב בית ספרי , שלב מחוזי ושלב ארצי.

לשלב הגמר העפילו 15 מועמדים מכלל בתי הספר ברחבי הארץ.

אירוע הגמר התקיים ב12.6.17 בבית חיל האוויר בהרצליה, במעמד גורמים בכירים באמ"ן , סגן הרקטור באוניברסיטת תל אביב וחבר וועדת המקצוע פרופ' אייל זיסר , מפמ"ר ערבית ועולם הערבים והאסלאם גבי סיגלית שושן , ונציגות מצוות ההדרכה להוראת הערבית.

חווית ההשתתפות בחידון מקנה לתלמידים תחושת גאווה ועידוד להמשך למידת המקצוע והעשרה שאין כדוגמתה בנושאים המשמעותיים בכל הנוגע לשפה הערבית ותרבותה .

הזוכים בגמר החידון הם :

מקום ראשון : רגב גולן אהל שם ר"ג -שם המורה : אהלה בכר

מקום שני : מתן אליהו ישיבת אמ"ת עמיחי רחובות -שם המורה : ליאת גובר

מקום שלישי : דניאל נבט יחד מודיעין-שם המורה : ריקי ארברמן

החידון השנתי לתלמידי ערבית יימשך גם בשנת הלימודים תשע"ח.

## ח. **עדכון אוצר מילים**

אוצר המילים עודכן ומצוי באתר המפמ"ר.

המטרה היא ליצור יריעה רחבה ורלוונטית ככל האפשר של אוצר מילים שישמש בסיס איתן להתמודדויות עם נושאי הלימוד השונים בהתאם לשכבות הגיל השונות.

יש להדגיש כי, **כל מאגר מילים של שכבת גיל מסוימת, מחייב לימוד של מאגרי המילים של שכבות הגיל**

**הקודמות לו**, למשל: תלמיד כיתה ט' מחויב לדעת את מאגרי המילים של שכבות ז'-ט' וכן הלאה.

מאגר המילים של כיתה י' אינו כולל את המילים שהופיעו גם בחט"ב כפי שהיה במאגר הקודם. כאמור לעיל, תלמיד כיתה י' מחויב, מעתה, לדעת את מאגרי המילים של כיתות ז'-י'. מאגרי המילים נוקדו לטובת התלמיד. כמו כן, נוספו צורות הריבוי של שמות העצם ברוב המילים, צורת העתיד של פעלים מגזרות החסרים במאגרים של כיתות שטרם למדו אותן, וכן הובאו מספר תרגומים אפשריים למילים מסוימות וכד'.  
אנו ממליצים ללמד את מאגרי המילים מתוך הקשרים, במשפטים או טקסטים, ולא כרשימת מילים מילונאית, העומדת בפני עצמה.  
יש להדגיש כי מאגר זה מהווה רק בסיס לאוצר המילים הנדרש להבנת טקסטים בערבית מסוגים שונים, אי לכך, מן הראוי להרחיב את אוצר המילים הזה באמצעות קטעי אקטואליה ויצירות ספרותיות שונות. אוצר המילים המעודכן יהווה תשתית להערכה ( מבחנים, עבודות, הערכה חלופית ..) בכל שכבות הגיל. אוצר המילים מופיע באתר המפמ"ר לנוחיות המורים והתלמידים.  
למאגר מילים זה צורף נספח שהרחיב את אוצר המילים בתחום **השיח הבין אישי**.

#### **ט. תכנית הלימודים החדשה לבתי הספר היסודיים**

לפני כמעט כשנה, אושרה תכנית לימודים בערבית לבתי הספר היסודיים לכיתות ה'-ו' המבוססת על הוראת השפה המדוברת בשילוב מיומנויות של ראשית הקריאה והכתיבה. התכנית מתמקדת בשיח בערבית מדוברת בנושאים יומיומיים ובהכרת התרבות הערבית, וחושפת את הלומדים לאותיות ולמילים בערבית.

במהלך שנת הלימודים תשע"ז, פיתחנו עבור המורים יחידות הוראה שיהוו בסיס להוראה בכיתה. כמו כן ערכנו השתלמויות במחוזות והדרכנו את המורים כיצד להורות את תכנית הלימודים החדשה בכיתות בשנת הלימודים תשע"ח. היחידות החדשות שפותחו נחשפו בפני המורים המשתלמים ופורסמו באתר המפמ"ר לשימוש המורים בכיתות, הן בגרסה מקוונת והן בגרסה קשיחה הניתנת להדפסה עבור התלמידים והמורים, להוראה בכיתה ולתרגול בבית.

**בשנת הלימודים תשע"ח** ניתן יהיה להשתמש בנוסף ליחידות שפותחו, המהוות בסיס עיקרי להוראה, גם בחומרים נוספים המצויים לרשות המורה, בספרי לימוד, ובחומרי למידה מאושרים וכן בחומרים שהמורה חיבר לתרגול בנושאים המצויים בתכנית החדשה.

תכנית הלימודים החדשה שמה דגש על השיח הדבור, במטרה להגביר את המוטיבציה של הלומדים הצעירים ללמוד את השפה הערבית, לטפח בהם את אהבת השפה ואת הסובלנות כלפי דוברי שפות אחרות, ולא פחות מכך, להכין אותם לקראת המשך לימוד הערבית בחטיבת הביניים.

לימוד השפה הדבורה עשוי גם לסייע ללומדים הצעירים לקראת לימוד הערבית הספרותית הכתובה בחטיבת הביניים. ככל שהלומד יתקדם יותר בלימוד הערבית המדוברת הוא יכיר יותר ויותר מילים ספרותיות המשותפות לשני משלבי השפה. בערך מאמצע כיתה ה' ניתן לחשוף את התלמיד לאותיות ואחר כך למילים ולצירופים למטרת זיהוי, אך לא ללמד את הכתב הערבי.

צוות הפיקוח וההדרכה מאחל למורים הצלחה בהטמעת תכנית הלימודים החדשה בערבית לבתי הספר היסודיים.

אנו עומדים לרשות המורים ונסייע בכל נושא.

להלן הקישור לתכנית הלימודים באתר המפמ"ר :

[http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut\\_Pedagogit/ArabSafa/TochnitLimudim/TochnitYesody.htm](http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Mazkirut_Pedagogit/ArabSafa/TochnitLimudim/TochnitYesody.htm)

#### י. מבחנים מותאמים באסלאם ושת"פ עם אגף ליקויי למידה

בהמשך לשיח מתמשך בין המזכירות הפדגוגית ואגף לקויות למידה ובמטרה לראות את טובתו של התלמיד עם לקויות הלמידה, נקבע, על פי הנחיית היחידה המקצועית, המתווה הבא בנוגע למבחנים מותאמים. המבחן המותאם הינו התאמה בדרכי היבחנות הניתנת לאור המלצות מבוססות על עדות של הצוות החינוכי, המגובות באבחון פסיכודידקטי. מידע זה עובר לדיון ואישור ועדת התאמות מחוזית. המבחן המותאם שייך לקבוצת ההתאמות מרמה 3. ההתאמה במבחן מסוג זה, מאפשרת בחירה רבה יותר בין שאלות הבחינה ו/או מענה על פחות שאלות. לעיתים ניתנות התאמות ייחודיות הקשורות למאפייני המקצוע ולקשיים ספציפיים של תלמידים עם לקויות למידה. ההתאמה נעשית על אופן הבחירה בין השאלות. התאמות אלו משנות את המהות הנמדדת על ידי הבחינה ומתייחסות לשינויים בתוכן הבחינה. ההוראות לביצוע המבחן המותאם בכל מקצוע (מה הן שאלות הבחירה) הינן באחריות המפמ"ר ובהיוועצות עם אגף לקויות למידה.

להלן הנוהל שהוחלט ביחידה המקצועית ותואם עם המזה"פ: "מבחני הבגרות המותאמים בכל המקצועות יכללו את כל חומר הלמידה בבחינות הבגרות. הבחירה המתאפשרת בבחינה מותאמת, לא תאפשר להוריד מחומר הלימוד לבחינה. בסיום שנת הניסיון, המזה"פ יבחן במשותף עם אגף לקויות למידה את השפעות והשלכות הנוהל על מנת לוודא שאכן הוא נותן מענה ראוי לתלמידים אלו. יש חשיבות רבה לשמור על אחידות בנהלים אלה. בנוסף, כל מהלך חדש ו/או שינוי בהתאמות בדרכי הבחנות, או בחוזרים בנושא ההתאמות בתנאי היבחנות – מחייב היוועצות עם אגף לקויות למידה. בכל מקרה של שאלה או התלבטות ניתן לפנות לגבי' היילי שמיר. רכזת היחידה לפדגוגיה מותאמת באגף לקויות למידה.

תודה על שיתוף הפעולה!

בברכת חופשה נעימה,

**סיגלית שושן**

מפמ"ר ערבית ועולם הערבים והאסלאם

העתקים :

- ד"ר משה וינשטוק, יו"ר המזכירות הפדגוגית
- גב' דליה פניג, ס. יו"ר המזכירות הפדגוגית ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי
- פרופ' אליעזר שלוסברג, יו"ר ועדת המקצוע לערבית ועולם הערבים והאסלאם
- מר משה זעפרני, מנהל אגף שפות
- גב' דסי בארי, מנהלת אגף החינוך העל יסודי
- מר דויד גל, מנהל אגף הבחינות
- המדריכים המחוזיים לערבית



נספח לחוזר המפמ"ר – שאלות עומ"ר בחינות בגרות קיץ תשע"ז

בערבית :

שאלת עומ"ר מתוך שאלון 18381 / 19205

א. ערבית קלאסית

أكمل بالعربية / השלם בערבית.

يجب على بائعي اللبن ألا

هل يدل ذلك على قيمة التسامح أم قيمة الصدق؟

עלל גואבך بالعربية أو بالعربية / נמק את תשובתך בעברית או בערבית.

דגם תשובות לשאלה :

השלמה : يشوبوا اللبن بالماء – 33%.

זזה מעיד על ערך) הצדק / (قيمة) الصدق - 34%.

נימוק – 33% : הח'ליף רצה למנוע ת הרמאות של מוכרי החלב. הח'ליף חתר לצדק בכל מה שנוגע למכירות החלב.

أراد الخليفة منع خلط / شوب اللبن بالماء / غش المسلمين.

ציטט את המשפט نادى الخليفة في بائعي اللبن ... بالماء : לקבל.

ב. ערבית מודרנית

أجب بالعربية أو بالعربية / לנה בערבית או בעברית.

ماذا ألغت السعودية؟

هل يتعلّق هذا الإلغاء بقيمة التسامح أم بقيمة التواضع؟ علّل جوابك.

דגם תשובות לשאלה :

(ألغت السعودية) الرقابة على صحيفة / موقع جروز اليم بوست / (سعوديه) بيטלה) את הצנזורה על אתר / עתון ג'רוזלם פוסט – 33%.

(ביטול הצנזורה) קשור לערך הסובלנות / (قيمة) التسامح - 34%.

נימוק – 33% (מפני ש-) ביטול הצנזורה על הכניסה לאתרים ישראליים מעיד על סובלנות ופתיחות לחר.  
لأنّ إمكانية دخول المواقع الإسرائيليّة بعد إلغاء الرقابة تشير إلى أنّ السلطات السعوديّة غيرت موقفها من حرية التعبير وتعبّر  
بذلك عن التسامح والانفتاح نحو الآخر.  
תתקבל כל תשובה ברוח זאת.

## **בעולם הערבים והאסלאם :**

### **שאלה :**

7. הכמאליזם ותפקיד הצבא במדינה

ב-15 ביולי 2016 נעשה בטורקיה ניסיון הפיכה, אך ניסיון זה נכשל. קרא את הקטע שלפניך שעוסק בניסיון זה, וענה על השאלה שאחריו.  
מבחינת תומכיו של הנשיא [ארדואן], לא מדובר רק במעצרי תומכים בהפיכה או ב"ניקוי הווירוס" — תומכי המטיף פתחוללה גולן, כפי שהגדיר אותם הנשיא — משדרת השלטון; זהו מהלך ברור להורדת הצבא ממעמדו בחברה הטורקית, אחת ולתמיד. שלשום, בהוראת הממשלה, השמיעו הרמקולים של כל המסגדים בטורקיה תפילה שנאמרת בדרך כלל לזכר חיילים שנהרגו במלחמה; הפעם היא נאמרה לזכרם של אזרחים שנהרגו על ידי הצבא. "להם יש רובים וטנקים, לנו יש אמונה", הצהיר ארדואן. (פפר, א'. "ניסיון ההפיכה זעזע את טורקיה, וגם בני המיעוטים משלמים את המחיר", הארץ, 2016/7/19)  
תאר בקצרה שלושה מן העקרונות של פ מאל אטאטורק.  
הסבר מדוע פעל צבא טורקיה לשימור עקרונות אלה (שים לב — אין לתאר את מהלכו של ההפיכות בעבר).  
לדעתך, האם פעולות אלה של הצבא היו מוצדקות?

### **מחווה תשובות :**

הכמאליזם ותפקיד הצבא במדינה

על התלמיד לתאר בקצרה שלושה מן העקרונות של אתאטורק ולהסביר מדוע בעבר הצבא הטורקי פעל לשימור עקרונות אלה.

העקרונות

• רפובליקניות — ביטול הסולטאנות ודחיית הרעיון של חליפות אסלאמית וקביעה שצורת הממשל של המדינה

הטורקית החדשה היא רפובליקה דמוקרטית.

• לאומיות — ניסיון ליצור זהות לאומית טורקית חדשה. הזהות הלאומית הזו הייתה עליונה על זהות קבוצתית עדתית

של חלקים בתוך טורקיה, והתרחקה מה"עות'מאניות" שהתיימרה להיות זהות משותפת לכל תושבי האימפריה.

• חילוניות — תהליך החילון כלל שני חלקים: ניתוק האסלאם ממערכת השלטון (העברת התפקידים הדתיים שנעשו

במסגרת השלטון למסגרות מנהליות חילוניות; החלפת השריעה בחוק שהתבסס על חוקים אירופיים; ביטול האסלאם

כדת המדינה (והרחקת האסלאם מהחיים הציבוריים המדינה) כללים בנושא ביגוד, אימוץ לוח שנה גרגוריאני, קביעת

יום ראשון כיום מנוחה).

• ממלכתיות — שליטה של הממשלה, ישירות ובאמצעות כלים רגולטוריים ופיננסיים (בנקים לפיתוח) בחלקים גדולים

של כלכלת המדינה.

• עממיות — העיקרון שהמהפכה נועדה למען העם, שאין בו חלוקה למעמדות. העם הטורקי מאוחד למען הקדמה

שתוגשם באמצעות המדינה הטורקית.

• מהפכנות — טורקיה נתונה בתהליך של מהפכה יסודית ומתמשכת שנועדה להתנתק מהעבר שמנע ממנה להתקדם

ולתפוס את מקומה הראוי בעולם.

מדוע פעל הצבא לשימור עקרונות אלה

לצבא נשמר במדינה הטורקית תפקיד של "שומר המדינה". התפיסה של ראשי הצבא ושל האזרחים הייתה שתפקידו של

הצבא הוא "להציל את טורקיה מעצמה" במקרה שהעקרונות האלה והמדינה החדשה יעמדו בפני איום של כוחות מבפנים.

הערה למעריך: שים לב, התלמיד אינו נדרש לתאר את ההפיכות של הצבא במהלך ההיסטוריה של טורקיה. על התלמיד לומר אם לדעתו פעולות אלה של הצבא היו מוצדקות, ולנמק את דבריו.

כן — הפעולות היו מוצדקות מכיוון שהצבא מילא את תפקידו והגן על אופייה של טורקיה המודרנית כפי שחזו אותו מייסדיה.

לא — הפעולות לא היו מוצדקות מכיוון שהצבא, שאינו גוף נבחר, הפיל ממשלות שהתחברו בצורה דמוקרטית.

הערה למעריך: נימוקים אלה הם דוגמאות בלבד. כל נימוק המבוסס על עובדות היסטוריות יתקבל.